

'STEEDS MEER MAATWERK, maar we zien ook resultaat'

De politieke en maatschappelijke wens om meer kringlooplandbouw te bedrijven, zet het gebruik van kunstmest onder druk. Ook de huidige kunstmestprijzen zetten aan tot nadenken. Maar fruit telen zonder kunstmest, kan dat wel? Drie fruittelers vertellen over hun ervaringen.

PETRA KOSTER, PKOSTER@NFOFRUIT.NL

Champost.
Foto's: Petra Koster

Voor perenteler Roy Gieling was de vorst in 2012 achteraf een keerpunt om te stoppen met kunstmest. "Door de vorst vielen er toen bomen uit. We gaven meer kunstmest om de zwakere bomen te helpen, maar ik had het idee dat dat averechts werkte", blikt hij terug. Hij strooide toen al jaarlijks compost en verdiepte zich steeds meer in de vraag hoe je met natuurlijke meststoffen de behoefte van de boom kunt invullen. Sinds vier jaar gebruikt hij helemaal geen kunstmest meer. "We hebben nu geen bomen meer die achterblijven en ook ijzergebrek komt niet meer voor", aldus Gieling.

Appel- en perenteler Wim van Wijk werkte van oudsher al met dierlijke mest. In Houten hield hij ook varkens; de mest daarvan reed hij uit op zijn eigen bedrijf en bij collega's. In 2000 verhuisde hij naar een voormalige melkveehouderij in 't Goy, dat nog mogelijkheden had om mest op te slaan. Nu werkt Van

Wijk met runderdrijfmest en gebruikt hij geen kunstmest meer.

Pruimenteler Frederik Bunt en zijn neef Marinus besloten vijf jaar geleden te gaan stoppen met kunstmest. Als basis dienen zij nu eens in de drie jaar geitenmest toe en in de tussenliggende jaren champost. De champost heeft een positief effect op de bodemvruchtbaarheid, ziet Bunt. "De schimmels in de champost bevorderen de bodemgezondheid. Zeker op nieuwe percelen starten we altijd met champost inspitten. De bovenlaag van de champost bevat de meeste schimmels, maar heeft ook de hoogste pH. Daarom gebruiken we op percelen met een hoge pH alleen de onderlaag van de champost. De champostleverancier zorgt voor scheiding van beide lagen."

Voor een snelle levering van stikstof in het voorjaar experimenteerde Bunt met verse kippenmest. De toe te dienen hoeveelheid bleek – vanwege de fosfaatsnormen – echter zo laag, dat deze niet goed te verdelen valt. Nu is gekozen voor kippenmestkorrels. Ook kijkt Bunt naar mogelijkheden van bijvoorbeeld blad uit natuurgebieden. Maar daarvoor bestaat nog weinig regelgeving, waardoor controlerende instanties er verschillend mee omgaan.

Paar jaar

De grote uitdaging bij het werken met organische meststoffen is om elementen op het juiste moment beschikbaar te laten komen voor de bomen. Daarvoor is goede kennis van de processen in de bodem nodig. En omdat elke bodem anders is, zal elke teler zijn eigen bodem moeten leren kennen. Ook de exacte behoefte van het gewas leren kennen, is een uitdaging. Want zijn adviesgiften voor kunstmest ook een-op-een te vertalen naar organische meststoffen? Hoe realiseer je bijvoorbeeld

Drijfmest uitrijden.

een voldoende hoog stikstofgehalte aan het begin van het seizoen en hoe voorkom je een te grote nalevering aan het eind? Zo iets leer je niet in één jaar. Trek maar een paar jaar uit voor de omschakeling, aldus de geïnterviewde telers.

Roy Gieling gebruikt op zijn bedrijf

runderdrijfmest en compost als basis, aangevuld met OPF en Fulvic. Hij start het nieuwe seizoen al net na de oogst met een compostgift van zo'n 20 ton/ha. "Ik geef de compost in die periode, omdat er dan meer meststoffen in het voorjaar vrijkomen", legt hij uit. De tweede helft

NFO-STUDIEGROEP BIODIVERSITEIT

Binnen de NFO-studiegroep Biodiversiteit kun je met collega's volop van gedachten wisselen over de praktische invulling van kringlooplandbouw in de fruitsector. Ook komend seizoen organiseert deze studiegroep een aantal bijeenkomsten. Wil je deelnemen? Mail dan naar Jeannet Mulder, jmulder@nfofruit.nl.

van maart volgt een gift van 20 ton runderdrijfmest per hectare en drie weken voor de bloei strooit hij aanvullend OPF 11-05. De stikstof in deze meststof bestaat uit plantaardige aminozuren en komt binnen twaalf weken vrij.

Aanvullend rijdt Gieling tijdens het groeiseizoen elke maand voordat er wat neerslag voorspeld wordt, met de onkruidspuit om Fulvic op de zwartstrook te spuiten. Fulvic is een biostimulant en bestaat uit fulvine en humine, dat vrijkomt bij de drinkwaterproductie. Het zorgt ervoor dat de aanwezige elementen beter beschikbaar komen voor de plant. Ook geeft Gieling dan, afhankelijk van de behoefte, vloeibare OPF (7-2-3 of 4-2-8) mee.

Om inzicht te krijgen in de bodemvoorraad en -gezondheid, laat Gieling elk jaar een chroma van een bodemonster maken. Een chroma geeft inzicht in onder andere de bodemvruchtbaarheid, het bodemleven, organische stof en waterbergend vermogen. Op deze manier krijgt hij beter inzicht in de totale bodemgezondheid.

Van Wijk start altijd eind februari - begin maart met drijfmest uitrijden. "De laatste vijf jaar doen we dat met koeiendrijfmest, die we indien nodig, verdunnen met water. We proberen de mest behoorlijk dun onder de bomen te rijden, dan wordt de mest beter opgenomen in de bodem en heb je minder verstoppingen", legt Van Wijk uit. Hij rijdt met een eigen giertank waaraan hij aan de zijkanten twee schotels heeft gemonteerd die de mest direct onderwerken. Na de bloei wordt nog een keer drijfmest toegepast.

Van drijfmest wordt soms gezegd dat deze het bodemleven negatief beïnvloedt of dat de bodem dichtslibt, maar Van Wijk denkt dat dat vooral te maken heeft met de manier van toepassen. "Als je het op een goede manier toedient en vaker kleinere hoeveelheden geeft, zie ik vooral voordelen", aldus Van Wijk. Naast drijfmest dient Van Wijk aanvullend champost of groencompost toe om waar nodig de structuur te verbeteren.

Beperkende factor voor Van Wijk in de hoeveelheid drijfmest die gegeven wordt, is het stikstofgehalte. Van drijfmest komt 60% van de stikstof al in het eerste jaar vrij. Bij vaste mest is dit 30 tot 40%. Bij het bepalen van de gift is de bodemanalyse leidend, maar ook het gewas (appel of peer) en het behang. Het fosfaatgehalte is geen belemmering. Het gehalte in de bodem is vrij laag.

Van Wijk heeft ook veel ervaring

opgedaan met spuiwater. Dat is spoelwater uit de chemische luchtwassers in varkensstallen dat stikstofrijk is, maar ook vrij zuur. Gemiddeld bevat spuiwater 40 kg stikstof (in de vorm van ammonium) en 50 kg zwavel per 1.000 liter. De werkingscoëfficiënt (wat binnen een jaar vrijkomt) van de stikstof is 100%. Toegediend met een onkruidspuit met grove dop wordt zo bij de peren in de bloei wat extra stikstof gegeven. "Als je het toedient op een warme dag, werkt het ook meteen tegen onkruiden", licht Van Wijk toe. Overigens heeft die zure werking ook invloed op de machines en is goed schoonspuiten nadien een vereiste.

In proeven die op het bedrijf van Van Wijk zijn uitgevoerd, bleek spuiwater ook de bladval en -vertering te bevorderen en kanker te verminderen. Deze toepassing is echter in de praktijk niet toegestaan, omdat spuiwater wettelijk niet na 15 september mag worden toegediend.

Stabieler teelt

Zo blijven er op de weg naar het werken zonder kunstmest de nodige uitdagingen, maar stapsgewijs zijn er ook mooie resultaten te boeken. "Aan de ene kant zijn we bang voor fouten. We dienen nog maar een derde van de norm voor stikstof toe, maar we zien ook dat de bodemstructuur en boomgezondheid een stuk stabiel zijn. We proberen problemen in de teelt nu op te lossen in de bodem. Het wordt steeds meer maatwerk per perceel, maar we zien ook resultaat", aldus Bunt. Bij de omschakeling naar meer natuurlijke meststoffen gaat het niet langer om alleen het toedienen van elementen, maar om de totale bodemgezondheid waar het gewas van profiteert. ●